Keuzes tijdens de pensioenopbouw en de effecten van nudging met volgorde en vooringevulde keuzes

Wilte Zijlstra, Marike Knoef en Jochem de Bresser

Keuzevrijheid is een van de belangrijke thema's rond de opzet en invulling van een nieuw pensioenstelsel. Deze studie wil met uitkomsten van een survey experiment en administratieve data, empirische input bieden om de discussie over keuze in een nieuw pensioenstelsel onderbouwd te kunnen voeren.

Vier op de tien werknemers in onze steekproef uit het LISS panel kiest voor een aanpassing tijdens de pensioenopbouw die werd aangeboden; 19% voor een tijdelijke premiestop, 23% voor tijdelijk extra inleg. Er dus substantiële animo voor keuze tijdens de opbouw, maar het gaat niet vanzelf goed. Wat een respondent kiest, lijkt vrijwel los te staan van de objectieve vervangingsratio van die respondent (gebaseerd op gekoppelde administratieve data). Met andere woorden, sommige respondenten met een te verwachten tekort bij pensionering (lage vervangingsratio) kiezen toch voor een premiestop, waardoor hun pensioen nog lager wordt. En sommige "overspaarders", met relatief hoge vervangingsratio's (denk aan: meer inkomen tijdens pensioen dan tijdens werkzame leven) kiezen voor extra premie-inleg.

Ook tonen we effecten van nudging aan. De volgorde waarin de keuze werd aangeboden had een effect van ongeveer 10 %-punt; respondenten die eerst voor een tijdelijke stop konden kiezen, kozen dat veel vaker dan extra inleg, respondenten die eerst voor extra premie-inleg konden kiezen, kozen dat vaker dan een tijdelijke pensioenstop. Ook een andere nudge, het voorinvullen van een keuze had een significant effect. Deze nudge was zeer bescheiden (een bolletje was al zwart) en makkelijk te veranderen; toch leidde voorinvullen tot effecten van tussen de 6%-punt en 22%-punt (zowel naar meer als naar minder gebruik van geboden keuze).